

„Ocalić od zapomnienia – sztukę haftu kujawskiego”

Towarzystwo Miłośników Kujaw z Radziejowa zaprosiło chętne panie do wzięcia udziału w konkursie haftu kujawskiego. Spotkanie odbyło się w Izbie Regionalnej mieszczącej się w Miejsko-Powiatowej Bibliotece Publicznej im. F. Becińskiego w Radziejowie. Konkurs poprowadziła Krystyna Zagrabska, znana włocławska hafciarka. Impreza była okazją do poznania tajników haftu kujawskiego i podtrzymywania tradycji, z której od stu lat słynie Radziejów.

Krystyna Zagrabska

Uczestniczki kursu

Sztuka hafciarska na Kujawach rozwijała się w II poł. XIX w. i na początku XX w oparciu o bezpośredni przekaz pokoleniowy, a także motorem jej rozwoju była konieczność czerpania z tego zarobku. Jednym z największym w tamtym okresie ośrodków hafciarskich był Radziejów. Początki sięgają

lat dziewięćdziesiątych XIX i wiążą się z rodziną Zyglarów, a zwłaszcza z ich córką Joanną, której pasją życiową był haft.

Na starej fotografii

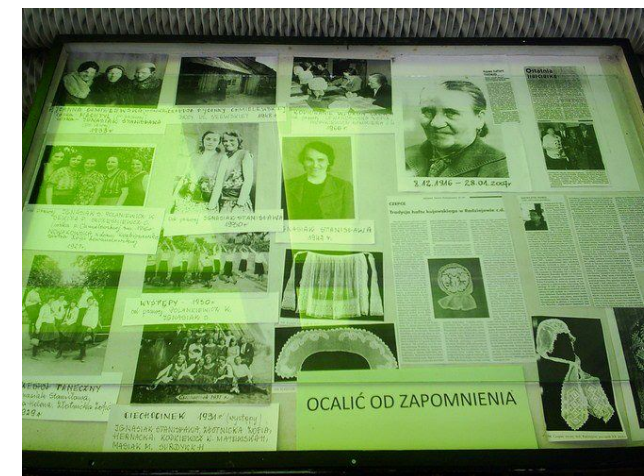
Pani Joanna miała pięć córek, których z pasją nauczała rękodzielnictwa związanego z haftem. Miała także uczennice. Córki to: Maria Szewczyk (1901-1995); Kazimiera Polankiewicz (1906-1963); Stanisława Ignasiak (1908-1981); Leokadia Machtyl (1916-2008), Cecylia (1905-1946). W tym czasie w Radziejowie haftem zajmowały się także: Stanisława Karpińska (1911-1995); Zofia Lewandowska (1900-1985); Lucyna Nowacka (1889-1960).

Elżbieta Stramowska

„Moja mama Kazimiera Polankiewicz miała siedmioro dzieci. Czterech synów, którzy już nie żyją oraz 3 córki. Elżbietę Stramowską naszą rozmówczynię oraz Cecylię mieszkającą w Czechach oraz Marię mieszkającą w Toruniu”. Moja mama specjalizowała się w hafciarstwie a zwłaszcza wykonywała: czepce, fartuchy, przewlekanki na tiulu z bawełną. W

tamtym czasach w celach zarobkowych robiły swoje wyroby przeznaczając je na sprzedaż dla Niemców i Żydów. Przygotowywały całe wyprawy dla pańienek wywodzących się z okolicznej szlachty. Warto wrócić do babci Joanny Chmielewskiej, która od córek wymagała dużego zaangażowania i precyzji w wykonywanym hafcie. Miało to i takie uzasadnienie, że wcześniej owdowiata i było to źródło zarobków. Córki musiały szybko zarabiać.

W gablocie Izby Regionalnej

Haft znany był już w starożytności i jest najstarszą formą zdobienia tkanin. Początkowo zajmowały się nim żeńskie klasztory oraz zespoły cechowe, a także damy dworu i szlachcianki. Sztukę tę opanowały kobiety wiejskie, podpatrując wyższe sfery. W okresie renesansu haftem przyozdabiano zarówno żeńskie, jak i męskie stroje, a także obicia mebli, zasłony, baldachy i kotary. Na kujawskiej wsi haft pojawił się w połowie XIX wieku i zdołał kobiecie strój świąteczny: czepce, kryzy i kołnierzyki, fartuchy oraz halki. Współcześnie zdoła się nim obrusy, serwetki, bieżniki i pościel. Cechą charakterystyczną haftu na Kujawach jest jego biały kolor oraz krótkie ściegi, a także różnorodność motywów roślinnych.

Wyroby

Prezes TMK Halina Paczkowska

Podstawą są krótsze i nieco dłuższe, lekko wijące się gałązki z okrągłymi lub wąskimi listkami. Na końcach znajdują się liście dębu, bzu, koniczyzny i krzaku róży. Motywem są również pączki kwiatowe i listki z promyczkami. Jest również wiele kwiatów stylizowanych, np. o falistej linii brzegowej oraz częsty motyw w postaci kiści winogron. Kompozycje te uzupełniają takie motywy, jak: ślimacznice, esownice i perełki. Do głównych ściegów należą: sznureczek, atłasek wypukły (podściełany), atłasek płaski, wałeczek (wąski atłasek na podkładzie), kładziony (pojedynczo lub wielokrotnie), dziergany i dziureczkowy. Gałązki w hafcie kujawskim wykonuje się ściegiem sznureczkowym, gdzie wąskie listki haftowane są ściegiem pojedynczo lub podwójnie kładzionym. Owalne listki są wykonywane atłaskiem podściełanym, podobnie, jak płatki kwiatów, brzegi

większym motywów. Często jest również łączenie dwóch ściegów (np. kwiaty chabrów czy owoce winogron, które wykonane atłaskiem podściełanym i sznureczkiem). Środki kwiatów wykonane są w postaci kółeczka, pustego w środku lub z kilkoma perełkami wewnątrz. Odmiennym sposobem jest duża kropka haftowana ściegiem wielokrotnie kładzionym. Stosuje się też środki wykonane haftem dziureczkowym (angielskim). Ścieg dziergany jest stosowany głównie do wyrabiania ząbków brzeżnych do wykańczania brzegów hałek, fartuchów, kołnierzyków oraz obrusów i serwetek, natomiast ścieg wałeczek – do haftowania tiulowych czepców przewlekanych bawełną i sznureczkiem.

50 LAT TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW KUJAW W RADZIEJOWIE TMK

Jadwiga Reska

Kolejne kursy prowadzi znakomita koronczarka Jadwiga Reska.

Towarzystwo Miłośników Kujaw jest stowarzyszeniem regionalnym, uczestniczącym w życiu kulturalnym i społecznym, działającym na rzecz rozwoju i upowszechniania kultury naszego regionu. Podtrzymuje tradycję narodową, regionalną, obywatelską i kulturalną. Dbą o zachowanie dóbr kultury i tradycji kujawskiej, wspiera dorobek twórców i artystów regionalnych. TMK powstało ok. 1962 r. z inicjatywy grupy radziejowian.

Asysta parafialna klasztoru w Radziejowie-fartuszki wykonane przez uczestniczki kursu

W Izbie Regionalnej

Doszlśmy do wniosku, że warto przypomnieć co z tym tematem się wiąże. To także przyczynek do działań TMK związanych z prowadzeniem kursów w tutejszej Izbie Regionalnej promujących i nawiązujących do dawnych tradycji hafciarskich tego rejonu. Stąd pomysł założenia strony internetowej poświęconej hafciarstwu.

Więcej:

<http://www.kujawy.republika.pl>

Zapraszamy na kursy

Wydawca: Towarzystwo Miłośników Kujaw

w Radziejowie.
Redakcja i opracowanie graficzne,
Zdjęcia, tekst:
Karol Szmagałski

